

BELGISCHE SOLDATENGRAVEN - WAR HERITAGE

Dominique J.B. VANPÉE

Lid van het Publicatiecomité van de Bladen voor Documentatie, Belgische Vereniging voor Documentatie (ABD-BVD)

- Aan de hand van een deelcasus checken we de aanwezigheid van op eigen gemeentelijke begraafplaatsen in Huldenberg liggende militaire oorlogsslachtoffers in twee databanken en een flat file: hoe verhouden ze zich binnen het aanleveren van informatie / data is hierbij de vraag.
- Partant d'un cas individuel, l'auteur vérifie dans deux banques de données et un fichier plat la présence de victimes de guerre militaires reposant dans les cimetières communaux d'Huldenberg : la question posée est celle de la fourniture/restitution des informations et des données.

Een vorm van oorlogserfgoed

Veel Belgische gemeenten/gemeentebesturen waaronder de gemeente Huldenberg - hebben de afgelopen jaren belangstelling getoond voor het erfgoed dat betrekking heeft op de Eerste Wereldoorlog (WOI).

Warheritage, patrimoine de guerre, Kriegserbe of oorlogserfgoed is in en niet enkel omwille van dit herdenken van deze wereldbrand. Het is het omdat erfgoed in het algemeen het is en funerair erfgoed in het bijzonder.¹

In België werd zelfs overgegaan tot het oprichten van een War Heritage Institute (WHI). Deze instelling heeft als "missie het valoriseren van het Belgische militaire erfgoed en de herinnering aan de gewapende conflicten op Belgisch grondgebied of die conflicten met inzet van Belgen in het buitenland. Deze missie houdt het beheer, het verwerven en de restauratie van collectiestukken, documenten en immateriële getuigenissen in voor de periode vanaf de middeleeuwen tot heden. Het WHI beheert en coördineert een netwerk van uitzonderlijke musea en militaire sites. Het WHI staat voor een multidisciplinaire interpretatie door deze sites te kaderen in hun militaire, politieke, technologische, economische, sociale en culturele context. Bij deze missie hoort eveneens het doorgeven van de herinnering aan deze gewapende conflicten via creatieve en stimulerende initiatieven gericht op verschillende doelgroepen. Tot slot voert het WHI op internationaal niveau wetenschappelijk onderzoek naar militaire geschiedenis en erfgoed."

Bij haar missie wordt tevens haar visie aangehaald die dient bij te dragen "aan de nationale en internationale uitstraling van het Belgische militair-geschiedkundige erfgoed door het belang van haar rijk militair verleden en de rijkdom van haar collecties te onderstrepen. Het WHI is de centrale pijler van dit erfgoed en coördineert niet enkel de sites onder haar voogdij maar werkt ook nauw samen met gerenommeerde autonome sites. Zo bevestigt het WHI de geopolitieke

positie die ons land inneemt: België, het slagveld van Europa. Via hedendaagse, creatieve en interactieve initiatieven draagt het WHI de democratische waarden - zoals de mensenrechten - uit naar de verschillende doelgroepen. Het WHI neemt een leidende positie in op vlak van het organiseren van herdenkingen met als doel onder de burgers de herinnering levend te houden aan de gewapende conflicten die onze geschiedenis hebben getekend. Het wetenschappelijke onderzoek op wereldniveau waarborgt het behoud van het militaire erfgoed voor de volgende generaties." Op het vlak van waarden is gedacht aan "Het bevorderen van vrede, verdraagzaamheid en democratie, het aanzetten tot respect voor de mensenrechten, het stimuleren van de burgerzin. Het uitbouwen van een nauwkeurige, respectvolle en objectieve wetenschappelijke aanpak bij de historische benadering van gewapende conflicten."²

Hierbij is blijkbaar duidelijk rekening gehouden met een kritiek à la Nassim Nicholas Taleb: "Op welke manier brengen historici ons in de war door te schrijven over oorlog en niet over vrede?"³

Soldatengraven die ook oorlogsgraven zijn

Eén van de onderwerpen waar bijna ook alle heemkundige of lokale/regionale historische kringen/verenigingen werk van maakten was het lokaal ingaan op hen die militair hun leven veil hadden voor ons, het vaderland (België), ... Zij werden opgeroepen via militielijsten (lotelingen) of namen vrijwillig dienst. Sommigen wilden niet enkel als gewone 'piot' dienst doen, anderen werden in tijd van oorlog 'oorlogsvrijwilliger'. Soms waren er jongens die in dienst wilden gaan tegen betaling voor hen die erin geloof waren. Anderen hun dienst werd voorlopig uitgesteld of was definitief afgelopen zonder ooit begonnen te zijn. Er was namelijk een hele lijst waardoor je voor deze categorieën in aanmerking kwam: broers van je liepen dienst of hadden recent dienst gelopen, je

had een ziekte onder de leden of een lichamelijke of geestelijke afwijking waardoor je niet voor de dienst in aanmerking kwam, ...

Maar uiteindelijk als je dan toch milicien/militair werd, was er de Eerste Wereldoorlog. En deze oorlog leverde slachtoffers op en oudstrijders - militairen die voor ons gestreden hadden tijdens de oorlog. Sommige slachtoffers van de oorlog waren burgers, andere (slachtoffers) militairen. Over zij die tijdens de oorlog of kort na de oorlog stierven als militair ten gevolge van (kwalen opgelopen tijdens) de wereldbrand, over hen hebben wij het hier. Wij hebben het hierbij niet over hen die 'meeheulden met de vijand', die 'verraad pleegden' of 'deserteerden'. Wij hebben het ook niet over de oudstrijders 1914-1918 die jaren later kwamen te overlijden ten gevolge een natuurlijke dood, ...

(Belgische) Militaire oorlogsgraven

Lijsten van Belgische omgekomen militairen tijdens de Eerste Wereldoorlog zijn terug te vinden in databanken en een 'flat file'.

Een eerste lijst kan men terugvinden op de website 'Het Belgische leger 1830-1914' onder de titel 'Belgian war graves. Belgische oorlogsgraven. Belgische militairen gestorven tijdens de Eerste Wereldoorlog 1914-1918'. Dit is blijkbaar de enige uitzondering en uitbreiding van deze webstek die normaliter maar zou gaan tot 1914.⁴ Het gaat hier om platte 'tekstbestanden' opgedeeld per begraafplaats, van 'Aalter, Stedelijke Begraafplaats' tot 'Wilrijk, Schoonselhof Antwerpen Stedelijke Begraafplaats'. Daarenboven komen ook nog de Belgische militaire graven in Groot-Brittannië 1914-1918, Belgische militairen en burgers begraven in Nederland 1914-1918 en Belgische militairen en burgers begraven in Frankrijk 1914-1918 aan bod.

Maar niet alle Belgische begraafplaatsen waarop Belgische militaire oorlogsgraven zijn, komen aan bod. Het gaat enkel om Belgische oorlogsgraven op Belgische militaire begraafplaatsen en ereperken op Belgische gemeentelijke en stedelijke begraafplaatsen buiten deze in het buitenland (Nederland, Frankrijk en Groot-Brittannië).

Iemand als Ernest(us) Langelez - geboren te Ottenburg in 1891 en 27 jaar later op 17 november 1918 gestorven te Kleinberndten in Duitsland - werd op zo'n Belgische militaire begraafplaats begraven, namelijk deze te Leopoldsburg aan de Leopold II-laan in het '(krijgs)kamp van Beverloo'.

Een graf als dat van J(e)an Baptist Caeckelbergh(s) geboren op 21 of 27 december 1887, naargelang de bron te Sint-Agatha-Rode (deelgemeente van de huidige gemeente Huldenberg) wonende voor/tijdens zijn legerdienst in Charleroi komt er niet in voor. Hij deed zijn dienst bij de 2de Jagers te Voet als soldaat 2de klasse en was premievrijwilliger VAP 1907. Hij geraakt gekwetst te Epegem in 1914. Hij moet later ziek terug komen inwonen zijn bij zijn ouders in Sint-Agatha-Rode. Hij stierf te Sint-Agatha-Rode op 18 september 1919. Hij kwam te liggen op de gemeentelijke begraafplaats te Sint-Agatha-Rode. Zijn toenmalige graf op het lokale kerkhof lokaliseren kan. Uit een artikel van Willy Goossens in het *Huldenbergs heemblad*: "Het monument in de vorm van een groot calvariekruis werd op het kerkhof dusdanig ingeplant

zodat het graf van Jan Baptist Caekelberghs aan de voet van het kruis kwam te liggen." Het 'oorlogsmonument' "in de vorm van een groot calvariekruis" staat er nog deels, het grafmonument van deze Belgische militaire oorlogsdode werd verwijderd maar hij is op deze begraafplaats blijven liggen. Als enige militaire oorlogsdode te Sint-Agatha-Rode.⁵

Dit siteonderdeel staat online sinds 7 december 1999, heeft tussen 27 maart 2001 en 5 februari 2007 44.369 bezoekers. Het werd 'grondig aangepakt' rond 5 februari 2007. Midden juli 2010 verdween het door onbekende omstandigheden van het *world wide web*. Het is terug online sinds 4 september 2010. Het geheel werd terug gewijzigd op 24 oktober 2010.⁶

Fig. 1: Een typisch Belgisch militair graf op een Belgische militaire begraafplaats. Het graf van Ernest Langelez op de Belgische militaire begraafplaats van Leopoldsburg.

Belgian war graves / Belgian War Dead register

'Belgische oorlogsgraven' naar spiegeling met de 'Oorlogsgraven van het Gemenebest / Commonwealth War Graves', daar wilde de Belgische defensie naartoe

streven. Dus ook begraafplaatsen buiten de hierboven beschrevene in de 'flat files' zijn mee geïncorporeerd in het bestand 'Belgian war dead register'. Maar niet enkel zij die stierven voor het vaderland in de Eerste Wereldoorlog komen in dit bestand aan bod (hier trouwens een opdeling tussen zij die met Autos, camions en mitrailleurs ons tot in Rusland gingen verdedigen, Eerste Wereldoorlog Belgisch Leger en Belgisch Congo / Kongo - Force publique) tevens andere conflicten worden in kaart gebracht onder de noemer 'Gesneuvelde militairen sinds 1960'. De Tweede Wereldoorlog ontbreekt nog voorlopig.

We vinden in dit gegevensbestand slechts één militair terug die op een Huldenbergse begraafplaats ligt, namelijk Jean Baptist Caekelberghs te Sint-Agatha-Rode. Als men echter 'Sint-Agatha-Rode' intikt vindt men hem niet terug. Men moet op het veld 'begraafplaats' 'Agatha' intikken en dan in de lijst die hieruit resulteert naar 'Sint-Agatha-Rode' verderzoeken. Blijkbaar leveren de liggende streepjes binnen de toenmalige gemeentenaam problemen in het zoeken binnen dit zoekveld op. Nochtans lukt dit wel bij andere 'gelede' gemeentenamen. We vinden uiteindelijk de desbetreffende fiche. Stel dat men voor een gemeente alle militaire oorlogsslachtoffers wil dan dient men enkele velden te checken per deelgemeente los van elkaar: 'plaats overlijden', 'begraafplaats', 'geboorteplaats' en 'woonplaats'. Sommige van deze zoekvelden werden toegevoegd als zoekvelden in een update van deze databank die er na een tweetal jaren kwam.⁷

Maar andere in Huldenberg begraven militaire oorlogsslachtoffers van de Eerste Wereldoorlog vinden we er nog niet mee. We weten wel dat er een stierf in de gemeente Huldenberg als we op schrijfvarianten zoeken binnen het veld 'plaats overlijden' voor alle deelgemeenten. In ons geval 'Neerijse' voor 'Neerijse'. Dit is vrij omslachtig omdat men voor alle deelgemeenten de Vlaamse/Nederlandstalige en Franstalige varianten dient af te gaan en in te voeren om zeker te zijn. Het leger koos hierbij resoluut voor de opgegeven schrijfwijze van destijds en niet voor een gestandaardiseerde/genormeerde (deel) gemeentenaam (in de huidige spelling). We weten hierdoor dat J(e)an Baptist Machiels (geboren te Oudergem/Auderg(h)em verblijvende te Overijse (woonplaats) stierf te Neerijse en herbegraven werd te Veltem-Beisem. Via het opgegevene weten we echter niet waar hij oorspronkelijk begraven werd.⁸

In Flanders Fields

Maar er is nog een zeer interessante databank die hierbij de nodige aanvullingen levert. Namelijk deze die toegankelijk is via de website van het *In Flanders Fields Museum*: de Namenlijst. Zij gaat zeer ruim en neemt niet enkel Belgische militairen op maar tevens ook omgekomen van andere nationaliteiten uit andere legers betreffende WO1: "*Daarom willen we voor dit oorlogsland een inclusief register van slachtoffers opstellen, een lijst waarop plaats is zowel voor burgers als voor militairen, ongeacht hun nationaliteit, zowel voor toenmalige vrienden als voor gewezen vijanden, zowel voor Belgen die in eigen land of daarbuiten omkwamen als voor niet-Belgen die hier om het leven kwamen of dodelijk verwond raakten om vervolgens elders te sterven.*"⁹

Voor de huidige gemeente Huldenberg bijvoorbeeld komen hier drie lokale kerkhoven voor omwille van 3 Belgische oorlogsgraven. Een eerste graf te Sint-Agatha-Rode (namelijk dat van J(e)an Baptist Caekelbergh(s)) vond u hierboven reeds aangehaald. De twee andere graven in het bestand zijn deze van Huldenberg (Alfons/Alphonse Goossens) en Neerijse (J(e)an Baptist Machiels). Bij de laatste staat hier duidelijk aangegeven dat hij eerst begraven werd te Neerijse op de gemeentelijke begraafplaats in graf nr. 4699 en dat ontgraven werd en kwam te liggen te Veltem-Beisem op de militaire begraafplaats in het graf nr. 882 (797).¹⁰

Dit zijn natuurlijk niet de enige graven van militaire oorlogsslachtoffers uit Huldenberg. Want zij liggen zowel in binnen- als in buitenland op militaire begraafplaatsen of begraafplaatsen met een militair ereperk.

We willen enkel aan de hand van deze deelcasus laten zien hoe sterk deze databanken of lijsten zijn. Ze dienen natuurlijk aangevuld te worden met andere bronnen om een eigen vollediger bestand te krijgen, zoals datgene dat nu lokaal in Huldenberg opgebouwd werd met inbegrip van oudstrijders en later zal uitgebreid worden met onder andere de militaire oorlogsslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog,...

Het bestand rond de Eerste Wereldoorlog ruimer krijgen kan bijvoorbeeld met informatie uit frontbladen, wat de clerus rapporteerde aan de kerkelijke overheid, militielijsten, etc. Maar dat is stof voor een ander artikel...¹¹

Dominique J. B. Vanpée

Tommestraat 63
3040 Ottenburg (Huldenberg)
dominiquevanpee@gmail.com

November 2018

Noten

1. Dit blijkt heel duidelijk uit de bijdragen rond het begrip erfgoed in: Grijzenhout, Frans (red.). *Erfgoed. De geschiedenis van een begrip. (Nederlandse begripsgeschiedenis)*. Amsterdam University Press, 2007, 330p. Bij voorbeeld uit de inleiding (p. 1): "Erfgoed. Dat woord verschijnt keer op keer. In geleerde publicaties, in tijdschriften, in kranten. Het wordt, met toenemend gemak, in de mond genomen, door politici, ambtenaren, museumdirecteuren, archeologen, journalisten." Met doorverwijzing naar: van Eekelen, Y. Hoe breed is cultureel erfgoed? Van stoffig stiefkind tot gekoesterde schatkamer. *Museumvisie*, 2003, nr. 4, p. 40-43.
Wat betreft het funerair erfgoed: Anne-Mie Havermans (kunsthistorica/gemeenteadviseur): "Een politicus die vandaag met funerair erfgoed bezig is, scoort bij zijn kiezers." In: Ysebaert, Tom. Het hiernamaals kan mooi zijn. *De Standaard*, 2018-11-02, p. 12-13.
2. Mission statement. Op het net: *War Heritage Institute*, <<https://www.warheritage.be/nl/mission-statement>> (bezoekt op 2018-10-15). Over de oprichting van deze instelling/dit instituut: Wetsontwerp tot oprichting van het 'War Heritage Institute' en houdende integratie van de opdrachten, de middelen en het personeel van het Instituut voor Veteranen – Nationaal Instituut voor Oorlogsinvaliden, Oud-strijders en Oorlogsslachtoffers, het Koninklijk Museum voor het Leger en de Krijgsgeschiedenis, het Nationaal Gedenkteken van het Fort van Breendonk en de Historische Pool van Defensie (54-2320/001 tot 007) = Projet de loi portant création du "War Heritage Institute" et portant intégration des missions, des moyens et du personnel de l'Institut des Vétérans – Institut National des Invalides de guerre, Anciens combattants et Victimes de guerre, du Musée royal de l'Armée et d'Histoire militaire, du Mémorial national du Fort de Breendonk et du Pôle historique de la Défense (54-2320/001 tot -007). Op het net: <<https://www.dekamer.be/doc/PCRA/pdf/54/ap165.pdf>> (bezoekt op 2018-11-01).
3. Taleb, Nassim Nicholas. *Skin in the game. Verborgene asymmetrieën in het dagelijkse leven. (Incerto)*. Nieuwezijds, 2018, p. 5. De Nederlandse schrijver Van der Heijden stelt - laat een van zijn romanfiguren stellen - van sommige organisaties zelfs in een roman dat zij niet enkel vrede voorbereiden maar ook oorlog(en): van der Heijden, A.F.Th. *Mooi doodliggen*. Em. Querido, 2018, p. 14-15: "De Verenigde Naties. Hoe was het mogelijk dat zo'n peperdure, internationale organisatie kon draaien rond klinkklaar gelief, door de hooggeplaatste leugenaar bedoeld om de eigen natie te bevoordelen. Op weg naar deze zaal... ik wist niet meer precies waar... had ik ergens een wandkleed vervaardigd naar Picasso's Guernica zien hangen, en plotseling wist ik het: in dit overheersende gebouw, dit uitgeholde grafmonument, werden niet alleen vredes voorbereid, ook oorlogen." Elders in dit nummer van de *Bladen voor documentatie* daarom ook aandacht voor 'vrede'. Eerder brachten wij reeds: Vanpée, Dominique J.B. Het documentatiecentrum van het Vlaams Vredesinstituut: meer dan een bibliotheekfunctie? *Bladen voor de documentatie / Cahiers de la documentation*, 2011, jrg. 65, nr. 2, p. 72-76, op het net: <https://www.abd-bvd.be/wp-content/uploads/2011-2_Vanpée.pdf> (bezoekt op 2018-11-03).
4. Belgian war graves. Belgische oorlogsgraven. Belgische militairen gestorven tijdens de Eerste Wereldoorlog 1914-1918. Op het net: *Het Belgisch leger 1830-1914*, <<http://www.abl1914.be/bwg/bwgindex.htm>> (bezoekt op 2018-11-19).
5. Met dank aan Dwight Vandenhoeke wonende in de Ernest Langelezstraat te Ottenburg (Huldenberg).
6. Deze gegevens putten wij uit bronnen die wij later in een artikel rond oud-strijders van beide wereldoorlogen zullen toelichten: Dossiers Troep en steekkaart(en) politieke gevangenen (Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis / War Heritage Institute aan het Jubelpark te Brussel | Centrum voor de Historische Documentatie van de Krijgsmacht en Dienst Notariaat te Evere), doodsprentjescollectie Heemkundige Kring van Huldenberg, een uitgegeven dagboek [= Goossens, Willy. Uit het "Dagboek van J.B. Rosier" [Deel] 12. Huldenbergs heemblad, 1998, jrg. 17, p. 296] en twee andere artikels uit een heemkundig tijdschrift [= Goossens, Willy. Eerbetuigingen 1914-18. *Huldenbergs heemblad*, 1990, jrg. 9, p. 78 en p. 87 en Goossens, Willy. Jan Baptist Caekelbergs en het oorlogsmonument in Sint-Agatha-Rode, als erfgoed uit de Grooten Oorlog 1914 – 1918. *Huldenbergs heemblad*, 2015, jrg. 34, p. 3-26].
Voor Ernest Langelez geven we hierbij een link naar de databank van het In Flanders Fields Museum <https://database.namenlijst.be/publicsearch/#/person/_id=009DF657-DFD4-11D4-AAFC-8FF0F3EFC448> (bezoekt op 2018-03-11). En dit naast de link naar de lijst van oorlogsdoden op deze 'Belgische Militaire Begraafplaats' via <<http://www.abl1914.be/bwg/leopoldsburg.htm>> (bezoekt op 2018-07-11).
7. Zie eindnoot 4 voor deze gegevens.
8. Het *Belgian War Dead Register* is terug te vinden op de volgende webstek van het War Heritage Institute (WHI): <<https://www.wardeadregister.be/nl>> (bezoekt op 2018-11-11). Meer info over dit register en hoe je peter en meter van zo'n graf worden kan, wordt gegeven door het WHI op volgende pagina: Belgian War Register aangevuld. Op het net: <<https://www.wardeadregister.be/nl/belgian-war-dead-register-aangevuld>> (bezoekt op 2018-11-11). Ook in de media was er aandacht voor deze databank, bij voorbeeld: Laporte, Christian. Les héros belges de 14-18 sont en ligne. Op het net: *La Libre*, 2015-11-06, <<http://www.lalibre.be/actu/belgique/les-heros-belges-de-14-18-sont-en-ligne-563cd80a3570ca6ff8b24fdf>> (bezoekt op 2018-11-11). Uit de foto bij het artikel blijkt duidelijk een andere weergave van de beperktere zoekvelden.
Onze vergeten helden. Op het net: <<https://www.wardeadregister.be/nl/onze-vergeten-helden>> (bezoekt op 2018-11-22).
De desbetreffende fiche: <<https://www.wardeadregister.be/nl/dead-person?idPersonne=5626>> werd door ons nog

bekeken op 24 november 2018.

9. De desbetreffende fiche bekeken we ook nog op 24 november 2018: <<https://www.wardeadregister.be/nl/dead-person?idPersonne=28084>>.
10. Wat en waarom. De Namenlijst. IFFM. Op het net: *In Flanders Fields Museum*, <<http://www.inflandersfields.be/nl/namenlijst/wat-en-waarom>> (bezoekt op 2018-11-01).
11. Voor J(e)an Baptist Caeckelberghs: <https://database.namenlijst.be/publicsearch/#/person/_id=A0A299E2-77BE-11D5-AAFC-B51D222C2148> (bezoekt op 2018-07-11).
Voor Alphonse/Alfons Goossens: <https://database.namenlijst.be/publicsearch/#/person/_id=B2ECF70C-35E7-11D6-A05C-C591532FBF41>(bezoekt op 2018-07-11). Hij en de naar hem genoemde straat in Huldenberg komen ook voor in: Meulenaere, Koen. Suenens buiten. (Kaaiman). *De Tijd*, zaterdag 5 mei 2018. [Met dank aan Frederik François voor de vondst.] Hij stierf niet enkel aan de gevolgen van de oorlog (longschade door gifgas) maar tevens de Spaanse griep. Over de Spaanse griep in de Huldenbergse context: Elen, Jean-Marie. De Spaanse griep te Huldenberg. *Huldenbergs heemblad*, jrg. 21 (2002), p. 299-305.
Voor J(e)an Baptist Machiels: <https://database.namenlijst.be/publicsearch/#/person/_id=0748EE9D-61C0-11D2-AF3F-C62EFF0D1631> (bezoekt op 2018-07-11). Er werd reeds door hem een artikel geschreven: Morias, Chris. Soldaat 2de klas Jan Baptist Machiels sneuvelde te Neerijse tijdens de Grooten Oorlog. *Huldenbergs heemblad*, jrg. (2014), p. 71.
12. Voor de Huldenbergse context:
 - Morias, Chris. "Tusschen Brussel en Leuven", het frontblaadje voor onze soldaten in de Grooten Oorlog 1914-1918. *Huldenbergs heemblad*, 2014, jrg. 33. p. 207 en volgende.
 - Van Ermen, Eduard. De lokale bijdragen met betrekking tot de geschiedenis van de Kerk van België tijdens de Oorlog 1914-1918. *Huldenbergs heemblad*, 2010, jrg. 29, p. 217-223 .
 - Van Ermen, Eduard. Het verslag over de Onze-Lieve-Vrouwparochie van Huldenberg tijdens de Eerste Wereldoorlog. (Pastoor Tiemarche). *Huldenbergs heemblad*, 2010, jrg. 29, p. 224-239.
 - Van Ermen, Eduard. Het verslag over de Sint-Agathaparochie van Sint-Agatha-Rode tijdens de Eerste Wereldoorlog. (Pastoor F. Decoster). *Huldenbergs heemblad*, 2010, jrg. 29, p. 274 en volgende.
 - Van Ermen, Eduard. Het verslag over de Sint-Antoniusparochie van Loonbeek tijdens de Eerste Wereldoorlog. (Pastoor Th.Covens). *Huldenbergs heemblad*, 2010, jrg. 29, p. 240-251.
 - Van Ermen, Eduard. Het verslag over de Sint-Nicolaasparochie van Ottenburg tijdens de Eerste Wereldoorlog. (Pastoor H. De Haeseleer). *Huldenbergs heemblad*, 2010, jrg. 29, p. 264-273.
 - Van Ermen, Eduard. Het verslag over de Sint-Petrus en Sint-Paulusparochie van Neerijse tijdens de Eerste Wereldoorlog. (Pastoor P. Vanden Eynde). *Huldenbergs heemblad*, 2010, jrg. 29, p. 252-263.
 - Goossens, Willy. Soldaat Remi Joseph Vandevelde sneuvelde in de troosteloze IJzervlakte. De Grooten Oorlog 1914 - 1918. *Huldenbergs heemblad*, jrg. 33 (2014), p. 193-202.
 - Vanpée, Dominique. De laatste rustplaats van een soldaat. *Huldenbergs heemblad*, 1989, jrg. 8, p. 251-258.